

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

=====

Стенографски протокол

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н

С Ъ В Е Т

"СБОРЕН ПУНКТ"

С о щ и я

2 5 януари 1983

=====

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	стр.
I. ПРИСЪСТВУВАЩИ	3
II. ОТКРИВАНЕ И ДНЕВЕН РЕД	
Дико Фучеджиев	4
III. ИЗКАЗВАНИЯ ПО ПЪРВА ТОЧКА	
проф. Филип Филипов	5
Юлиан Вучков	6
Любомир Кабакчиев	12
Татяна Масалитинова	13
Николай Люцканов	14
Енчо Халачев	17
Иванка Димитрова	19
проф. Гочо Гочев	20
Крикор Азарян	22
Пелин Пелинов	24
Банчо Банов	27
Стефан Данаилов	29
Асен Шопов	29
Антония Каракостова	32
Димитър Канушев	34
Бранко Плеша	35
IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ ПО ПЪРВА ТОЧКА	
Дико Фучеджиев	40
Бранко Плеша	42
VI. ЗАКРИВАНЕ	
Дико Фучеджиев	42

П Р И С Ъ С Т В У В А Щ И :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: Банчо Банов

Антония Каракостова

Пелин Пелинов

Асен Шопов

Крикор Азарян

Енчо Халачев

Николай Люцканов

проф. Филип Филипов

Татяна Масалитинова

Иванка Димитрова

Николина Лекова

Рачко Ябанджиев

Емил Стефанов

Стефан Данаилов

Георги Черкелов

Сава Хашъмов

Кирил Неделчев

Крум Табаков

Александър Григоров

Александър Панков

инж. Илия Добрев

Бранко Плеша

Юлиян Вучков

Димитър Канушев

Кирил Кавадарков

Любомир Кабакчиев

проф. Гочо Гочев

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенографски протокол

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н

С Ъ В Е Т

Състоял се на 25 януари 1983 г.

в Заседателната зала на театъра

Н А Ч А Л О

22.00 часа

- 0 -

О Т К Р И В А Н Е

П Р Е Д С . ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Другари,

Откривам заседанието на Художествения съвет при следния

Д Н Е В Е Н Р Е Д :

1. Обсъждане постановката на пиесата "СБОРЕН ПУНКТ"
от Душан Ковачевич, гост-режисьор Бранко Плеша.

2. Разни.

ПО ПЪРВА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

Имате думата за изказвания по постановката на пиесата
"Сборен пункт" от Душан Ковачевич на гост-режисьора Бранко
Плеша. Има думата проф. Филипов.

ИЗКАЗВАНИЯ

проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ:

Коледи,

След репетицията прегърнах Бранко Плеша и му казах "Браво". Ние се срещаме с едно - две много сериозни и хубави неща, които са забележителни и ще станат събитие в нашия театрален живот. Срещаме се с една драматургия съвсем освободена, където много умно и много тънко са преплетени двата свята в едно цяло.

За драматургията няма да говоря. Юлиан Вучков написа един голям труд за българската драматургия, който е книгата на неговия живот, смятам, че той ще се изкаже. Но лично на мен ми направи много силно впечатление тази драматургия на този интересен автор, който ни казва много истини по един уж забавен и приятен начин за живота на човека и за смисъла на неговото съществуване под формата на тези прости и сложни взаимоотношения на хората.

Бранко Плеша е погледнал на една драматургия от неговата народност с очите на художник, който е разкрил много богато и интересно взаимоотношенията, образите, ситуацията, обогатил ги е със своето въображение. Пристъпил е към работа с актьорите с едно доверие към тях и е разкрил големите им качества на артисти с голяма тънкота.

Ще отбележа трима герои, но с това искам да кажа, че всички без изключение ми харесват. За пръв път на наша сцена виждам да прави интересен характер и образ - това е Джемджиев. А на първо място е забележителният образ, който изгражда нашият актьор Рачко Ябанджиев. Също Ванча Дойчева, Ружа Делчева. А вие ще говорите със същото отношение за всички останали ар-

тисти.

Радвам се на големия успех, който ще има нашият театър с тази постановка. Прегръщам и целувам Бранко Плеша за голямото нещо, което направи като постановка и събитие – без режисьорски похвати, без приумици – всичко онова, което допринесе – допълнително към постановката, идва искрено, естествено, истинно и доизгражда интересна постановка.

Мисля, че режисьорът не е влязъл в противоречие нито с пиесата, нито със стила на нашите артисти, с всичко, което в нашия театър е основно, важно и което е богато. Артистичната трупа е разкрита по един забележителен начин.

Поздравявам те, Бранко!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Юлиан Вучков.

ЮЛИАН ВУЧКОВ:

Другари,

Също като проф. Филипов считам, че това е една силна, ярка драматургия, много самобитна, която се основава до голяма степен на народния фолклор, но за щастие не се затваря в него, не потъва, тъй като в редица случаи обикновено пиесите, които са свързани много тясно с фолклора клонят твърде много към примитивизма, ограничеността, към котловината, към местническото звучене. Силата на тази пиеса е, че основавайки се на фолклора – балканския и чисто югославския – тя има това, което проф. Филипов загатна – доста определено универсално и общочовешко звучене. Много голямо майсторство е в една драматургия да съчетаеш националното, самобитното, неповторимото с нещо, което прехвърля границите на една нация, на една народност, на една фолклорна област и нещата да не се затворят в нея, а да прозвучат мно-

го човешки, при това с една много голяма яснота. Аз ценя четливостта и яснотата в драматургията – ребуси и кръстословици на мен не ми харесват, които сега се ширят масово по нашите сцени тези ребуси и кръстословици, които те изтощават и вече не си на себе си и накрая нямаш сили и нерви да продължиш да гледаш, а не и да разсъждава.

Тук също има метафори, има също образно мислене, има и общочовешко звучене, няма я тази директност, която на всички нас не ни харесва, защото през 1983 година никой не харесва вече илюстративна, описателна, декоративна, външна, наподобителна драматургия. Никой от нас, уважаващ себе си, не може да каже, че я харесва. Но това е една драматургия, която бидейки обобщена и метафорична, в същото време е ясна, четлива, достъпна, заразителна. Защото думата "заразителност" е в края на краищата първия елемент, който всяко изкуство трябва да има, да те заразява – от най-простия до най-сложния човек, които смятам, че тази пиеса ще зарази и ще увлече.

Имам бележки по драматургия, споделих, че отделни реплики малко ми евтиняят, клонят малко към естрадност. Има малко дължини в текста, които са в естраден план и олекотяват пиесата поевтиняват я. Но това е само в отделни места, отделни изречения, пасажки, които лично бих прецизирал, за да не поевтинява едно наистина заразително и много човешко произведение.

Що се отнася до постановката трябва да кажа това, което и др. Филипов подхвана – тук актьорите "плуват" като в свои води, играят с огромно удоволствие, вътрешно освободени, не са притеснени от този тираничен самоконтрол професионален, който можем да видим в други представления. И едно много голямо предимство – голямата спойка между режисурата и актьорския състав.

През цялото време се чувствава, че общият език е диктувал положението -- общият език между режисурата и между актьорския състав, няма никакво разминаване. Може би не всички намерения на режисурата са доведени до своя край, както и актьорските намерения, може би все още има какво да се уточнява, да се стабилизира, да се прецизира, ако щете, но налице е една хармония между тези две страни и няма дистанция между режисура и актьори, няма ледена китайска стена между режисьор и актьори, която се среща в други постановки. Но не искам да бъде неправилно разбран -- не казвам, че такава спойка не съществува в други постановки на Народния театър. Тази спойка е налице и в други постановки, и в други наши театри, но има много постановки, в които няма такава спойка -- чувствава се китайска стена между тези два компонента -- режисурата е една страна, актьорите -- друга. Тук това не съществува и затова постановката не е измъчена, авърви на един дъх, увлича те, заразява те, включва те в своето действие, в своя поток.

Има една хубава празничност, която винаги ми е допадала в изкуството и мога да кажа, че това е един тип зрелищен театър, който на мен ми харесва. Ето един случай, в който зрелището не дразни, не те подтиква, защото не е формално, не е самоцелно, не е евтино, разкрива човешки характери, взаимоотношения, позиции, същностни човешки взаимоотношения. Това зрелище не работи за себе си, а за героите, да ги очертае, да ги разкрие, техния свят, тяхната психология, тяхната същност, техния манталитет -- твърде користен, твърде уязвим, осъдителен манталитет и т.н. Затова зрелището е занимателно, съчетава в себе си елемента на развлекателност с елемента на проблемното, със същностното. Това е постигнато тук.

Режисурата се отличава с едно доста богато въображение,

с един замах, една празничност, която винаги ми е харесвала в изкуството. Сивотата никога не ми е допадала, винаги съм считал, че е по-добре да се преиграе, отколкото да бъдат нещата безлични, бездиханни, равни и монотонни.

Не искам да споменавам актьори, защото едва ли би могъл и най-черногледият да каже, че има слабо актьорско проявление в постановката. Може да се говори за степени на изява според това кой каква задача има, според възможностите, разбира се, но в никой случай не може да се каже, че тук има макар и една актьорска несполука в тази постановка. А и ансамбълът е много споен, вътрешно актьорите са отдадени един на друг и с удоволствие играят не само за себе си, но и за партньора. Всеки актьор с огромно удоволствие играе за партньора си и се радва на партньора си, бих казал, защото има представления, в които чувствуваш как всеки актьор пречи на другите, не мисли за другите. Явно, че тук много е мислено за партньорството в тази постановка, за законите на общуване, които са доста сложни, особено в една такава полифонична драматургия, която предполага много голяма концентрация на актьорското внимание и много голямо богатство от актьорски изразни средства.

Тук има нещо, което мен много ми допада: много контрасти, много обрати, много преходи, много широка палитра от изразни средства, което прилича на тази голя сцена -- напълнена е сцената, прелива от едно изобилие, в хубавия смисъл на думата.

Ще ми позволите, разбира се, да направя и някои критически бележки. Изразявам определено предпочитание към така наречения "втори план" на постановката или действието на оня свят. Според мен там постановката не е само вихрена, не е само много занимателна, но е с висока естетическа култура и с много вкус.

А за сцените от "първия план" ще ми позволите да кажа, че към тях имам все още твърде сериозни претенции. Считаю, че има едно разминаване в доста случаи между сцените от първи план е тези от втори план. Докато сцените на места протичат малко в един кафански стил, който на места леко поевтинява, битовее, върви се малко по линията на кукузлуките, доста много се играе "апарти", флиртува се с публиката, като този флирт понякога е доста натрапчив.

Трябва да се помисли този първи план да се издигне на равнището на втория план в постановката. Във втория план нещата вървят по линия на иронията, на пародията, на сатирата, а в първия план нещата повече вървят по линията на битовия хумор, дори на хумора на външните положения и на външните ефекти. Твърде често актьорите се приближават към публиката, много искат да се харесат, застават като за портрет, нанизват се едни по-елементарни мизансцени, префорсирани, преексцентриране на нещата. Бих искал да има повече дискретност, повече ирония, не битов хумор, не на места дебелашка шега. Героите може да са дебелаци, но нали в изкуството това е сложното актьорът да не се идентифицира с дебелака, да не разкрива по дебелашки начин образа на дебелака. Да има не идентифициране, а дистанциране на актьора от това, което е образът.

Трябва да кажа, че и тази част също гледам с удоволствие - тя е много жива, много динамична, тя е смешна, забавна, но нали става дума за една изисканост на хумора, за голяма хармония между двата плана - първи и втори. Правя тези забележки, за да се успокои това малко естрадно звучене, което, според мен в първия план малко принизява нещата. Когато гледаме втория план

нашите мисли доста нависоко хвърчат – мислим за конкретните неща, но те ни отправят към много дълбоки асоциации в някои отношения – въобще за човешкия дух, за човешкия свят, въобще за човешкия менталитет, за смъртта и безсмъртието. Това са големи въпроси, макар и в ироничен план поднесени, но непрекъснато мисълта се впуска в доста сериозни дълбочини, не оставаш само на равнището на събитието и на конкретната сюжетна ситуация, а твърде много се замисляш, смеейки се. Докато в първия план остава главно забавленческото начало и по-малко тази част ме кара да се замислям, да се вглеждам в нещата, да правя аналогии между това, което аз мога да кажа за такива житейски ситуации, за това, което театърът ни показва.

Не зная дали има време, но би трябвало малко да се пипне по това хуморът да придобие този финес и в първия план, както има във втория план. Разбира се, в първия план има великолепни актьори с огромно очарование. Тук е Венелин Пехливанов, който блестящо играе, една великолепна актьорска изява, прави характер, много неочакван. Той е свит в живота и много те изненадва на сцената приятно и това вече е в много роли и искам да изразя удовлетворението си от този актьор. Той много умно играе образа на един глупак – ето един случай, в който актьорът играе умно образа на един пълен тъпак, разюздан тъпак, опасен тъпак, разгашен тъпак е този герой от пиесата и така добре е разкрит като бездушен и разгашен тъпак. Но същевременно се чувства интелгентността на актьора в това водене на образа на този глупак. Но ми се струва, че в другите му партньори това го има в по-малка степен – тази мяра, тази интелгентност.

Ружа Велчева играе много ярко, с огромно очарование, с нейната голяма жизнена сила.

Рачко Ябанджиев играе много хубаво и в двата плана.

Счита се старомодно да се правят забележки за словото, че не е в реда на нещата, важното е какво се гледа, какво се чува е по-малко важно, но по линията на словото също има малко да се поработи, във втория план се губи част от текста. Динамиката е голяма и на места словото изчезва в голямото пространство.

В началото първите пет – шест минути е малко досадно с това миене на пода, суетнята. По-пестеливо и лаконично това суетене трябва да бъде подсказано. Според мен началото е удължено. Бих искал по-ударно да започне и тази обстоятелственост да се поизчисти малко.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Кабакчиев.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ:

Колеги,

Помислих за думата твърде рано, но съм уморен и ще пътувам. Дойдох тук, за да изразя уважението си към режисьора и актьора Бранко Плеша, да изразя уважението си към актьорския състав и към постановката, която тази сутрин видях, да изразя още един път увереността си, че едно сътрудничество между нашите театри, сътрудничество между артистите на Югославия и България, режисьорите на Югославия и България, е едно полезно сътрудничество. Тази постановка му създава много добра перспектива.

В същото време искам да кажа, че в едно предствалнение, в което смъртта присъствува, има много слънце. Да се говори за смъртта от позицията на хумора, на иронията, на себеиронията, е нещо много хубаво. В този смисъл едно голямо "ДА" биж трябвало да кажем на постановката, която видяхме днес. Но понеже съм актьор, който винаги иска да бъде по-хубаво и по-хубаво, имам няколко пожелания.

За началото на представлението – мисля, че твърде много се стои на едно стъпало. Присъединявам се към др. Вучков. Може да се помисли за разнообразяване на това криене, което твърде се удължава. Разбирам, че е свързано със синхрон с музиката, но мисля, че трябва да станат няколко стъпала, а не да стоят само на едно стъпало.

Мисля, че още трябва да се уеднакви стила между това, което др. Вучков нарече първи и втори план – съгласен съм с неговите бележки и тук трябва да се получи едностилие. Специално във втората част, когато се връща учителят на земята, се получи едно затягане, което трябва да се избегне. Получи се един забавен ритъм, който е против целия динамичен стил на постановката.

Последното ми желание е трите финала даж станат един единен финал. Не бива да лъжем публиката, че свършва представлението, след малко пак свършва и отново пак свършва.

Бранко Плеша е разкрил у редица наши артисти нови и неподозирани страни и това е много хубаво, за да се получи един актьорски ансамбъл.

Мисля, че това е една постановка, на която ще се радваме и която нашият зрител ще приеме не само като израз на българо-югославска дружба, а като един голям художествен акт.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Масалитинова.

ТАТЯНА МАСАЛИТИНОВА:

Колеги,

След като се казаха толкова хубави, умни и верни неща, като актриса и чисто професионално много се радвах днес и като зрител най-много ме зарадва това, че гледах една смешна комедия. Комедията трябва да бъде смешна, защото понякога малко са на-

силени нещата, не са смешни, мъчим се да ги направим смешни. Това е празник за нашия театър и тази постановка е великолепна победа както за театъра, който записва в репертоара си такава чудесна комедия, така и за нашите колеги, които действително се изявяват в чудесна светлина, нямат пропуски в играта си, всички са добри. Разбира се и голямата победа на един такъв чудесен и талантив артист и режисьор като Бранко Плеша.

Мисля, че това, което се каза за първия и втория план, чисто професионално ми се струва, че се дължи не на търсене на смешки, а по-искрени реакции и по-точни взаимоотношения. Струва ми се, че това на моменти създава впечатление и на разтегленост. Например, когато учителят оживява. Представяте ли си един мъртвец да се размърда в ковчеза? Но може би има неща не дотай актьорски уловени и които с още няколко представления ще бъдат доведени до съвършенство.

Общо взето изпитвам толкова радостно чувство, че с тази премиера ще затворим устата на много театри при тази липса на хубави и смешни постановки и пиеси, на липса на публика понякога.

От все сърце поздравявам режисьора и нашия театър с тази победа! На добър час на всички!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Колеги,

Искам да се присъединя към тези, които говориха преди мен. Най-искрено и благородно завиждам на Бранко Плеша, ако има такава завист, за това, че си е свършил работата великолепно.

но, за това, че е съумял да обедини всички хора, да ги накара да повярват и да заиграят, което е невероятно трудно за съвременния български театър.

С най-хубаво чувство аз завиждам на актьора и режисьора Бранко Плеша за това, което е постигнал.

Иска ми се да отбележа няколко неща, които се страхувам някой да не пропусне. Той е постигнал единство на всички компоненти на постановката. Свършил си е работата и Кирил Неделчев, и Крум Табаков, и осветителите, и каскадьорите са си свършили работата. Има едно единство, една спойка, която само режисьор може да почувствува колко е невероятно трудно да се постигне сега в българския театър и която той е постигнал.

Второто, което искам да отбележа, е, че половината от актьорите, за разлика от други наши постановки – не говоря само за Народния театър – играят с усета за съвременното и където ти е смешно там ти е и тъжно и това е не само от текста, а поради това, че те осмислят дълбоко, умно и сложно това, което говорят, с физическото им присъствие, обогатено от едно усещане за сложно, за съвременна рефлексорност. В този смисъл голяма част от актьорите постигат една пълнота и тази съвременна рефлексорност, която е за завиждане.

Радвам се, че Бранко Плеша предложи тази пиеса и ръководството я прие, в която нещата уж са неизвестни и са казани по такъв хубав и красив начин и така богато разкриват едновременно югославския емоционален характер с този богат хумор, а оттам отиват към общочовешкото, към нас. И изведнъж се чувствуваш и съсед с тях, и славянин, и някакъв по-сложен човек, който се замисля над тази история на човечеството, която е история на мъртвите. Това не ми е хрумвало досега, когато го чух

се засмях, след това се натъжих и се изплаших — толкова сложно, богато и интересно е всичко.

Сутринта бях смутен от първата част, първия план, от лекия начин на старомодност у някои актьори. Във второто представление това изчезна, няма го. Почувствувах разлика и у артистите, които играеха във втория план, актьорската природа на които започна да се разкрива. Това е белег и указание, че постановката ще расте и от представление на представление ще става по-интересен и по-добър, защото има една спойка, има реакции на публиката, един любовен съюз между автор, творци и публика, без който не може да стане изкуство. Това, че за две представления тази постановка порасна, стана по-интересна, е указание, че ще върви все по-нагоре. Фактът, че нещата отидоха към по-доброто тази вечер е указание, че ще се уеднаквят горната и долната част.

Аз също си зададох въпроса защо ми е по-интересна горната част. Не само заради артистите и намерената там естетизация и спойка. Там е по-силен и авторът, по-интересно е написано там, не е банално. Долу е по-познато от Нушич и други. А горе е интересното, сложното, богатото, своеобразното. Колегиите от долната част тази вечер направиха скок, отидоха не към представенчество и игра на образи, а методологически се уеднаквиха с тези, които са горе. Струва ми се, че с още едно — две представления, те ще бъдат изравнени, но въпреки това горе ще бъде по-интересно заради необичайността, заради сложността, поради която там са заставени да присъствуват хора.

За сетен път човек се убеждава, че заложим ли на човешкия характер, душевност, успех има, заложим ли на нещо друго — няма. Всички режисьорски решения на Бранко Плеша и със самолета, и с чинията, и с каскадъорите са много точни, в една голя-

ма мярва, прецизирани, те са в разкриването на човешката душевност. Явно, това е пътят да превземаш публиката, да я докараш в театъра, когато ѝ говориш нещо за нея чрез душевността на актьорите.

От сърце се радвам на успеха на Бранко Плеша, пожелавам "На добър час" и мисля, че това е един великолепен художествен факт.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Халачев.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ:

Колеги,

Искам да изразя голямата си радост и удоволствие от гледаната постановка. Те се състоят в това, че на сцената също имаше много радост и удоволствие и това не можеше да не остане незабелязано и да не откликне в залата и се надявам, че това след всяко представление ще откликва и ще пълни и препълва нашия салон.

Мисля, че Бранко Плеша е уловил силата на ансамбъла, с който работи, силата на артиста от Народния театър, чувството му за правда, за истинност, за характер, за естественост на поведението. Това той го прави по много непринуден и естествен начин. Той никъде не се натрапва, никъде не сочи с пръст себе си, никъде не се показва и не казва: вижте ме, аз, Бранко Плеша, съществувам като режисьор. Същевременно той съществува твърде много в постановката, твърде много се усеща и като вкус, и като решение, което той по един много лек, артистичен начин, е предавал на актьорите, с които работи. Бих казал, че той с едното око гледа насмешливо, закачливо, а другото му око е малко тъжно и замислено. Това съществува в цялото представле-

ние като едно решение, но повтарям – то е твърде деликатно и не е показно, което много ми импонира и е причина за тази естественост и заразителност, скъсване с дистанцията и този близък контакт със зрителната зала, тази понятност и четливост, бих казал, на големите мисли, които срещаме в произведението.

Тук много се говори за условните първи и втори план. Правилно се казва, че по драматургия вторият план е много по-силен, ситуацията, която се предлагана актьорите е много по-богата, за да могат те да разгърнат своите възможности също така богато. Малко по-беден е първият план и вероятно на това се дължи по-различното усещане, което имаме, като възприятие и желанието да се приравни с другия план. Мисля, че и този план би могло малко по-абсурдно, по-неочаквано и малко в стила на Венелин Пехливанов, както той играе великолепно. Другите актьори също биха могли да се уеднаквят към този стил. Рачко Ябанджиев също хубаво се включва, връщайки се от "онзи свят" и върви в тази стилистика, в която върви Венелин Пехливанов.

Искам да отбележа, че целият актьорски състав играе много добре. Получило се е нещо, което рядко се среща – ансамбъл на актьорското изпълнение и присъствие като цяло. Затова не искам да определям отделни изпълнения като много удачни и мисля, че почти всички имат много голяма заслуга и особено това, че с голямо вътрешно желание се играе, когато се играе пред Художествен съвет, пред публика, когато е необходимо много голямо вътрешно напрежение, което понякога довежда дори и изработени добре сцени до една еднозначност, до една директност и режисьорът се учудва как може сцена, която е изработена, така директно да бъде на представлението. Това е показателно, че актьорите много обичат и са разкрепостени в своята фантазия, в свое-

че аз съм с теб сега, а там ще бъде другия свят — какво има в душата ми, какво има в чувствата ми, когато всеки ден за нещо си мачкан и отиваш право към нещата. Мисля, че това е едно огромно качество на автора, една огромна красота на пиесата като драматургия.

Що се отнася до режисурата — талантлив човек е този Бранко Плеша! Гледала съм го като актьор, гледам го като режисьор — хвала му! Много интересно е при него: една буйна, красива реализация, но изхождаща от материала, няма самоцелност никъде. Тези каскадьори, които бяхме намразили, са великолепни тук. Това е безумна красота, като че ли душата ти се отваря, отива не знам къде.

Бих пожелала нашият театър да има възможност да покани още веднъж Бранко Плеша.

Вие знаете, че при осъществяването на постановки винаги може да има пречки и недоразумения, но важен е фактът, художественият факт, важна е тази радост, която изпитваме при гледането на тази пиеса, важна е радостта на целия колектив, ние сме сплотени, щастливи, радостни. Затова мисля, че той не би отказал да дойде втори път.

Великолепни са постиженията на актьорите, които така се сливат с драматургията и режисьора. А на Рачко Ябанджиев поклон! Успех не пожелавам, защото е сигурен.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата проф. Гочев.

проф. ГОЧО ГОЧЕВ:

И друг път съм молил по навреме да стават съветите, но изглежда това ще стане мечта. Например, за текста, който

на места натежава и може да се съкрати, дори в небесната сцена — и с кораба, и как всяка секунда умира един човек. Това не върви с тази иначе много оригинална сюжетна разработка, а и с идеята на автора. Текстът е разточителен и има евтини и разточителни неща. И този самолет, и чинията — това са познати неща, поне начина, по който се казват.

Много ми хареса свободното съзнание на автора, липсата на автор-цензура, свободно съзнание, свободен автор. Това е много богата житейска панорама, със страшна ирония, дори на места намеква за трагични истории в партизанските борби иж т. н. Това е много богата житейска панорама. Особено тази находка за земния и небесния свят.

Смятам, че някои неща могат да се съкратят. Можем към текста да бъдем по-строги.

Тук се спомена за някакво стилно противоречие. То не е по вина на режисьора, но е до комедийните възможности на отделния актьор. Има едни по-талантливи, по-изразителни, играят гротескно. Споменаха се Пехливанов, Кавадарков и други. Според възможностите си актьорите играят по-гротескно, по-оригинално, други по-битово, а някъде и ролите водят към битов план. Не намирам някакво търсене на две начала в гротескната и битовата сцена, защото те се преливат. Ситуацията в първата част има гротескен характер и тя е абсурдна.

Зная, че постановката ще расте, това е закон и отсъствието на единен стил се дължи на липсата на присъствие на тази комедийна заразителност, която е резултат на един голям талант. Имаме комедийни силни актьори и не всеки може да стигне тази комедийна изразителност. Режисьорът го е почувствувал навярно по-добре от мен.

Постановката ще има успех, наши пиеси се играха в Югославия, а ние да видим тяхна пиеса на сцената на Народния театър, но всички говориха за тази осъществена на практика конвенция. Има какво да научим, но ми се струва, че има едно влияние на де Филипо в драматургията. Гледах във Флоренция пиеса, в която пак имаше ковчег с мъртвец. Има и влияние на Нушич, на тяхната национална комедиография, на много високо равнище, има влияние и творческо на де Филипо. Авторът е много надежден, млад.

Не бива да подценяваме и нашата драматургия и ние имаме също комедиография, на която цяла Европа се покланя.

Отново ще помоля да се съкрати на места – има публицистични моменти, а и ситуации в друг свят, които са банални.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Азарян.

КРИКОР АЗАРЯН:

Колеги,

Много от вас вече се изказаха и общо взето в оценката на постановката няма различия и аз ще бъда кратък. Смятам, че постановката наистина е събитие за нашия театър. Присъединявайки се към хубавите неща, които се казаха, бих искал да добавя и това, че постановката прави впечатление освен с тези неща, за които се говори, и с това, че зад представлението стои един режисьор, който е бил самопожертвувателен в работата си. Гледайки постановката виждаме една безпределна любов, една творческа упоритост да обедини, да не се отказва от трудните неща, защото пиесата е от тези, които трудно се правят. Да го постигнеш това нещо, да съумееш да го извоюваш, да го направиш – за това се иска наистина не само талант, не само артистизъм, не само

въображение и умение, а и една творческа всеотдайност и любов. Едно щастливо стечение на обстоятелствата е, че тази всеотдайност и талант е срещнал любовта и на актьорите.

В представлението има нещо, което е особено ценно – има един дух и на празничност, и на всеотдайност и на вяра в това, което правиш и то да го направиш без да се пестиш, самораздавайки се.

За актьорите също могат да се кажат доста хубави работи и по това се говори доста. Основен белег за това, че е хубаво и че е станал този диалог между режисьора и актьорите е фактът, че всички тези актьори ги виждаме в тяхната най-добра светлина, в техните най-силни страни. Интересно е в представлението това, че се е получило разбирателство и единение.

За да бъда полезен в този макар и късен етап искам да изразя мнение за някои неща, при които ми се струва, че нещо не достига и не е това, което би могло да бъде. Но възможно е и да греша. Първо, две думи по реалния план и втория план. Всички съображения са справедливи, като се започне от самата драматургична тъкан и се стигне до това, че едното е непознато и затова е интересно, а в другото живеем и то ни е омръзнало.

Възможно е да допускам грешка, но ми се струва, че може би съображенията са били за стилистично единство на цялото представление, но нещо жанрово в реалния живот не се змества в жанра, който сега е реализиран и на който тон се играе. Тук се говори в какво е разликата между единия и другия живот. Много вярно е това, което се каза, че реалния живот е противопоставен на откъдния с това, че там хората са разкрепостени. Конфликти и там има, те също се карат, но те говорят това, което мислят, те са освободени. Докато в реалния живот хората говорят не това

което мислят или искат неща, които не ги изказват. Именно в тази двойственост те се отличават и се разграничават. Тогва начинът на живот, където хората говорят това, което мислят, е един, а другият начин изисква друго. Но ми се струва, че тук се е получило това, че и долу играят това, което мислят, а не играят това, което говорят. Разбира се, има случаи на много талантлива защита на една такава линия, която защитава и такъв подход и такава гледна точка. Разбирам основанията за другата гледна точка, която е застъпена, че пиесата и взаимоотношенията в този първи план не са в психологичен план развити, донякъде са доста концентрирани, бързо и рефлексивно избликва втория план. Това са симптоми, които могат да наведат към една друга интерпретация, но има нещо, което смущава, особено в началото. Във втората част това не стои така различно.

Зная трудностите, които съпътствуват раждането на една постановка, но за един такъв момент човек си заслужава всички тези безсънни нощи и трудности. Става дума за този момент, когато те отместват плочата и на учителя му става лошо. Там не е ясно защо другите изпадат в някаква еуфория и започват да танцуват, а като контраст на тях саммите и страданията на този човек. Не мога да разбера откъде идва тази еуфория на другите, защо започват да танцуват? Разбирам, че има основание за това, но то не достига до зрителя.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Пелин Пелинов.

ПЕЛИН ПЕЛИНОВ:

Дълъг беше пътят до днешния ден. Най-добре го знаем тримата; Бранко Плеша, преводачката и аз, като не изключвам и актьорите и другите участници в постановката. Много мъчително

и трудно се роди тази постановка на наша сцена. Пречките бяха повече обективни, технически, извън изкуството, но крайт украсява делото. Не е важен пътят, важен е резултатът. Мисля, че щом сме постигнали този резултат, сме имали качества.

Харесвам постановката, това е едно забележително постижение на нашия театър, едно ярко произведение, което ще направи впечатление на столичната публика, ще се запомни със своите сценични решения. Такава постановка заслужава да бъде похвалена.

Но както всички и аз имам някакви по-дребни бележки и ще ги споделя. Първата ми бележка е по това, което вие толкова аргументирано отбелязахте, че постановката има известно противоречие в стилово отношение – едни картини са решени в супер-план, а други в по-реалистичен план. Има едно чувство, че тези два плана се бият – реализма и абсурда – че се разминават. Аз смятам, че основното в пиесата са земните сцени. За мен те са важните, сатиричните, те са критичните, а онова в небето е едно допълнение и средство за показване на земното. Без земните сцени небесните сцени са излишни, никому няма да направят впечатление, не са и нужни. Според мен небесните сцени са едно показателство за земните сцени, един контраст, едно огледало, в което да се види човека, който е основното в крайна сметка. Сатиричното и комедийното послание на пиесата и постановката на Бранко Плеша го виждам в земния човек, където са насочени сатиричните сцени. За съжаление обаче земните сцени не са така ярки, както небесните. Онези като че ли са направени с по-силна фантазия, с по-ярки средства, по-категорично и по-внушително. Като че ли режисборът в земните сцени се е задоволил с един реализъм, възможностите на които не са достатъчни да изразят силата на замисъла, силата на сатиричното послание. Може би не

съм прав в това си чувство, но мисля, че се бият двете неща или поне се разминават.

Началото на постановката е дълго. Една комедия трябва да започва ударно. Не зная как ще го промени режисьорът, но е дълго и излишно това начало.

В актьорската игра забелязах едни паразитни действия, едно паразитно разперване на ръцете, ръцете им следват мисълта. Това е паразитно и трябва да се изчисти. Венелин Пехливанов е един блестящ актьор и е направил великолепна роля, но той променя текста – защо се измени от тристаен апартамент на петстаен. Позволяват си преди премиерата още да променят. Тук иронията минава границата.

Според мен след слизането на самолета са излишни войниците – впрочем в сцената, когато Гайтаников и Рачко Ябанджиев гледат с бинокъла и той му казва: "Тук наоколо никъде нищо, само стъпки от ботуши" и в същото време се явяват войници с кожени качулки – за какво са те? Смятам, че това е твърде евтина илюстрация на една мисъл. Онова, което двамата си говорят е достатъчно ясно, дори и нещо загадъчно имаше в него. А явявайки се войниците те вече разгадават или лошо разгадават една мисъл. Ако може да се махне.

След слизането на Павел от самолета се появяват двама бели, извънземни същества – мисля, че и двамата могат да се махнат и да остане само Павел Дойчев, който слиза от самолета и ходи със свещта в откъдния свят.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Нали мисълта е, че се започва от Адам и Ева и се стига до космонавтите – една амплитуда.

ПЕЛИН ПЕЛИНОВ:

Една малка техническа забележка: през сцената са проточени два конеца, които ще издърпат чинията. Искахме да го направим невидимо, не успяхме. Да се направи поне така, че конците да не мърдат през цялото време на сцената, а само в момента, когато изтеглят чинията.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Банов.

БАНЧО БАНОВ:

Другари,

Мисля, че трябва да оценим много високо факта, че дружбата ни с югославския театър направи нова крачка напред, успешна както от наша страна там, така от страна на югославската драма у нас.

В резултат на договорни отношения и взаимни посещения и обмисляния нашият театър успя по много достоен начин да покажем на българския зрител, както и на югославския зрител, нещо от богатствата на нашата съвременна драматургия. Искам да напомня, че в началото на разговорите имаше предложения главно за класика. Мисля, че всичко това, което има и политическо значение трябва да го отбележим на първо място, да го подчертаем и да благодарим в това отношение и на Бранко Плеша, и на целия наш колектив, който така всеотдайно е работил за постановката, която представлява значителен художествен факт.

В пиесата се говори за смърт, а постановката е слънчева. Бих добавил – постановката е поетична. И в поетичните средства, с които си служат и авторът, и режисьорът, те не само доказват една стара истина, че комедията и сатирата са много висок род поезия преди всичко, че с поетични средства могат да се

кажат много истини за нашия живот.

Искам да изразя несъгласие с някои разбирания, че виждате ли, на "оня свят" всичко било хубаво, че в пиесата имало от автора казани фронтално думи по този въпрос. Но той казва: "Колко е хубав живият човек". Казва го Янко, който е своеобразен "резоньор" на автора. Вземете първата земна сцена – непрекъснатото живота с неговото вечно оплождане, ако можем така да го наречем, се втурва в тази мрачна атмосфера с веселбата и ѝ дава живот. Първо свирят, после стрелят. Прозорците се затварят но звуците нахлуват. Човек умира, а в същото време сестрата на Милица отново установява контакт. Животът е по-силен от смъртта. Струва ми се, че тук не става въпрос за тежести или за различия, а че тези малки акценти в първата част би могло да отидат повече по линията на живота, който се втурва, който е всевластен и който побеждава. Вие виждате, че синът пристига на погребението весел, идва от живота.

Тук е въпрос за подсилване на някои дребни акценти в първата част, които ги има във финалната сцена на живота, тогава и първата сцена ще си дойде на мястото. Поразително е колко скочи представлението от сутринта до вечерта. Представям си колко ще скочи утре вечер и колко ще скочи на премиерата.

Мисля, че имаме пред нас един не само значителен, но и важен художествен факт, който трябва да приветствуваме и да благодарим на нашия гост от Белград. Пожелавам на всички "На добър час".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Данаилов.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Гледах пиесата два пъти днес и видях, че хората запяха песента на излизане от театъра.

Искам да кажа, че много добре започва 1983 година за колектива на нашия театър. В неделния ден целия състав имаше възможност да се срещне с др. Тодор Живков, в понеделник имахме друг повод – партийното събрание и срещата с др. Стоян Михайлов, днес вторник – среща с пиесата "Сборен пункт". Това е радостно и нека бъде по-често за нас, артистите и тези, които работят в театъра.

Предполагам, че Бранко Плеша ще бъде отново сред нас, защото има и други артисти, които искат да се срещнат с него.

"На добър час" на пиесата!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Шопов.

АСЕН ШОПОВ:

Колеги,

Не искам да се откажа от възможността да споделя това, което мисля, тъй като не всеки ден имаме възможност да се срещаме с такъв човек – артист, личност, талант, какъвто е Бранко Плеша и който мисли по начин, различен от нас. И макар че живее с един час по-късно в географската област, но мисли с един час по-рано.

Този свободен начин на мислене и реакция е кристализирал в онова, което видяхме на сцената. Не случайно всички говорим за празник, почти безкраен празник, който започва още от автора, който чрез смъртта по такъв жизнено утвърждаващ начин говори за живия живот на хората, минава през това озониращо отношение, което е вдъхнато на постановката от режисьора,

реализирано по такъв чудесен начин от актьорския състав, участващ в постановката. Имам чувството, че тази глобална оценка звучи малко непрофесионална, т. е. емоционална вълна, която казва "да", чудесна и хубава постановка" и като че ли в скоба остава казаното за актьорите, а всички говорим за общото хубаво. Но ми се струва, че тази емоционална вълна точно професионално отразява респекта и възторга от реализирания факт на изкуството, който включва вътре всички елементи, започвайки с пиестата, замисъла на режисьора в постановката и реализацията на артистите, които някъде в единното цяло стават неделими.

Не случайно само един въпрос се конкретизира и се отделя като момент на обсъждане. Дали е така или не в така наречените планове и разрези или отправна гледна точка, в който пункт искам да споделя. Ако има нещо, което да ми харесва и това, че не мога да вменя в дълг на един талантлив артист и на един режисьор с подчертано отношение към комедиографията – имам предвид и "Смъртта на Тарелкин", което само съм гледал, мога да вменя онова, което е въпрос на комедията в постановката. А онова, което високо ценя и ме респектира е присъствието на поетичност, за която говори Банчо Банов, в представлението и вече философския разрез на цялата картина, т. е. философското осмисляне, направено по един крайно достъпен начин. Представлението е еднакво разбираемо и от Нане, и от Натев, които са двата полюса. Този философски разрез много ме респектира като точна режисьорска реализация, защото мисля, че това степенуване в плановете не е случайно, а е преднамерено. Може дори да е спонтанно, може да е и неосъзнато, но то интуитивно ми се струва верно и точно. Ако се абстрахираме от изискванията, които са въпрос на мярка, на вкус, на недостатъчност тук или там, за което трябва да дадем право на всеки да има такъв вид изиск-

вания и към изпълнителите като степенувано присъствие, то тогава решението, пластове, които се разглеждат, са верни до толкова, доколкото съдържат определена философия в себе си – философията на многоточието, на неизказаното, на перспективното, което трябва да ни отведе някъде и да ни осмисли чрез връщането към една такава проста мисъл, която ми се струва, че е значимото в автора. Ако животът на "оня свят" огледално не ни върне към живота, който живеем тук, би било излишно и безсмислено. Затова на мен изключително много ми харесва третия план, който като че ли случайно и не по необходимост вътре в представлението /трети план наричам трите дървета във въздуха/. Вътре многоточието се определя от четвъртия план, който е нашият поглед към онова непознаваемо нещо, с което се занимаваме всички, че съществува около нас нещо, безкрая, към който се стремим и който не можем да докоснем, който се обажда по някакъв начин или жадуваме да се обадим или очакваме да се обади в този театрално решен самолет, освободен в материалността си, който ни мами и влече нанякъде само с тази основна мисъл да ни върне към това какво трябва да представляваме ние тук на земята. Обстоятелствеността и битовостта на първия план за мен са задължителни в представлението. На земята ние живеем обстоятелствено, в този смисъл само битово, защото сме под обстоятелството на страха от смъртта, на определеното, на ограниченото, А хората на оня свят, виждате ли, са освободени от бита в този смисъл, че тях нищо не ги определя, нищо не ги задължава. И те там, както каза Азарян, говорят това, което мислят.

Това философско съдържание, което е емоционално възприятие на зрителната зала ценя като нещо над комедията и съдържашо се в нея, защото за да се говори за живота чрез смъртта

по такъв начин, това е изключителното в този факт.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Антония Каракостова.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА:

Другари,

Ще бъда съвсем кратка. Първо, срещаме с един не само безкрайно интересен режисьор и талантилив актьор, като Бранко Плеша, но оценяваме в момента и идеята за неговата сценография като блестяща и участието му в музикалното оформление на постановката, което е много остроумно, предполагам и реализираните му идеи от художника на костюмите – Весна Радович, която ако пропуснем в нашия Съвет ще бъде несправедливо. Дори тази динамика в костюмите след посещението на космическия кораб с деформацията им отключва по нов начин комедията.

В тази насока трябва да му изкажем комплимент за написването на един от образите, който го нямаше по автора – втората съседка, която минава през цялото представление и работи точно за темата на режисьора. А и Дора Глинджева е представена в тази роля интересно.

По повод бележките, които се направиха за земните сцени, за музея и опорочения на учителя по археология. Струва ми, че безкрайно деликатно Бранко Плеша е обогатил драматургическото действие с една тема, която не мога да не я оценя. Това е за жестокостта на живота. Започвайки от киселото мляко, което учителят, умирайки, не получава, и неговата жажда, през припадналия негов асистент лудия Петър и никога не обръща внимание на това нещо, и стигнем до убийството на самоубица Петър, във втората част сцената за обявяване за луд археолога, който говори истината за всички тях, тъй като тя не им

е изгодна, тази тема е последователно проведена от режисурата. Струва ми се, че има нещо, което много лесно би могло да обедини стилистически артистите от тази първа част, както те са обединени от невероятния декор и пластика във втората част. Започва се с тази находка – пантофите – и подсказаното решение както Венелин Пехливанов се движи в музея като на кьнки. Ако това е ход, който да позволи стилистически да се подчертае пластичното движение на всички в музея като на кьнки с тези пантофи, ще бъде една степен на пластично обобщение, която е необходима в първите сцени, без да се излиза от реалното поднасяне на действието. Това е едната идея, която ми минава през ума в момента, както е и хвърлянето на пантофите от актьорите и се освободиха от тях. Това е пак тази тема за жестокостта на живота по отношение на мъртвите, т. е. паметта към историята, която е голяма и значима тема.

Балканската комедия е един феномен и ние имаме интерес от срещата с един талантлив неин прочит на български сцени. Ние ще се срещнем и с автора – един много талантлив човек

Искам да направя бележка, че не се усети днес вдишването на земния въздух през дупката. Смешно е и това, че от земния въздух на учителя му става лошо, има и такъв текст. Но когато не се отиграе от групата се получава недоумение. Нахлу въздух, те се опияниха, а учителят оживя по болезнен начин.

Струва ми се, че Бранко Плеша ни запозна с редица преобразени наши колеги като актьори в тази постановка, за което му дължим голяма благодарност, защото с тази постановка редица колеги получават голям шанс за активно връщане в творческия живот.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Канушев.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ:

Другари,

Не можах да гледам представлението тази вечер и ще се предпазя от конкретни бележки, тъй като разбрах, че постановката е променен, че расте, което е естествено, тази възможност е заложена в решението.

Идеята на драматурга е позната на българската литература - това е Елин Пелин - "Дядо Мтаейко" и т. н. Новото за нас е, че се разработва съвременна проблематика, която се решава с модерни съвременни средства. Пиесата е съвременна, звучи остро и не искам да говоря по това. Приемам критическите бележки, които бяха казани.

За мен най-интересна беше тази комедийна стихия на българските актьори, които се показаха в тази постановка. Не мога да говоря за всички в този тон, но това беше най-интересното. Тук, разбира се, си има заслуга и режисурата, атмосферата, която е създадена. Известно ни е от Нушич, от това, което сме видяли от югославския театър, тази непосредност, тази натурност и заедно с това как бързо се преминава към едни обобщения, тази артистическа свобода. Мисля, че това е най-характерно за постановката - артистичността, театрална условност, способност бързо да се преминава от една състояние в друго, очарование, богатство на душевността на актьора, която се разкрива пред нас и на неговите оценки.

Тук може да се говори за участниците в постановката - и за Рачко Ябанджиев, и за Ванча Дойчева, за много актьори. Опасността, според мен, може да дойде следняколко представления, тъй като публиката бурно ще участва, това ще бъде

една заразителна постановка. Тук въпросът за професионалното изграждане в процеса на ренетициите и професионалната самодисциплина в бъдеще ще бъде най-актуален и навярно ще се нуждае от контрола на режисьора и на Художествения съвет, на художественото ръководство на театъра.

Началото е малко удължено. Там е интересно само това кисело мляко, което иска учителят. Но смятам, че режисьорът ще има възможност да види още няколко представления.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Бранко Плеша.

БРАНКО ПЛЕША:

Мога да бъда само много щастлив, че се изказаха толкова много комплименти след представлението, което заедно работихме и мога да се чувствавам много горд от вашата оценка, без да вземам пред вид каква ще бъде оценката във от театъра, а предполагам, че тя може да бъде съвсем различна от това, което ние днес говорим.

Откакто работя в театъра ми се струва най-важното това, което ние мислим за представлението, без да намалявам нито влиянието, нито стойността на критиката. Въз основа на всичко, което беше казано тук, а бяха казани много, твърде много хубави думи за представлението. Чувствавам се горд и с това, че не съм изневерил на сътрудничеството с югославския драматичен театър, разчитайки на тази оценка тази вечер и разчитайки на това, че сътрудничеството с югославския драматичен театър ще позволи и по-нататък да има такива и по-добри резултати.

Много внимателно ви слушах и си записвах оценките на всеки от колегите, които говориха тук и мисля, че е късно,

нито пред самата премиера за някои значителни и решителни идеи за представлението, които иначе много лесно бих възприел, за да ги приведа сега на практика.

Бих желал да бъде кратък и затова ще се изкажа само по идеята за двата плана на представлението и употребата на символите - онова, което вече се каза, което за нещастие вече е и написано, за видовете тафтологии - тафтологията, която сама по себе си със знаците на представлението, според мен, би трябвало да бъде и качество на представлението. Но да не се впускаме в размишления извън нещата и ще взема пред вид само двата плана, т. е. света на живите и света на мъртвите. Няма да се защитавам, защото не бях и нападнат, нито ще обяснявам, защото мисля, че и за онези, които говориха, също е ясно това, което говорим. Трябва да кажа, че тези два плана съвсем съзнателно са разграничени. Доколкото има грешка или не това действително предстои да бъде оценено от критиката и от нас в течение на представлението, а естествено от страна на оценката и на публиката.

Що се отнася до употребата на символите и метафорите, които съществуват тук, с неочакваната мярка на комплиментите, които бяха изказани, от които съм и смутен и прехвален, аз се отнасям съвсем просто. Такова и беше нашето намерение и в това намерение беше оставено пространство така, както тази вечер, почти всеки зрител да си подбере своите метафори, първо да ги забележи, след това да ги изтълкува, а после да ги забича или не, да им определи съдържанието. И ако всичко, което беше казано тук, е с добро намерение и много комплименти, тогава действително публиката ще има възможност в този смисъл да се намира на пазар и да избира това, което ѝ трябва.

Много ми е приятно, че това пространство на метафорите, символите, на разчитане се спомена от колегите тук и ние в течение на работата също разсъждавахме по него. Ако постановката е такава, каквато сте я видели, то дори и аз започвам да вярвам, че постановката ще има успех.

Искам да допълня и това, че нито една от постановките, правени по този текст в Белград, не съм гледал, което е не само доказателство за моята неосведоменост и неграмотност, но и до известна степен неудобството ми в това отношение. Аз не се страхувам от чужди постановки, но следейки критиките, които представиха постановките в Белград, а те са три, през цялото време всички посочваха като най-чувствително първото действие. Ще бъда много щастлив, ако това е Ахилесовата пета на постановката, но ако зад това стои Ахил. /Оживление/

Що се отнася до конкретните забележки няма полза да ви уверявам или да ви разубеждавам за предметността и значението на всяка от критиките, защото не става въпрос за това. Щастлив съм, когато постановката има много слабости и много уязвими неща, но в същото време се опитвам заедно с вас да повярвам, че постановката, както беше казано тук, има своя дух. Ако сме успяли да създадем, а това е единственото и изключителното по отношение на сътрудничеството с едни изключителни хора на изкуството в този театър, с актьори, в чиито ръце стои сега всичко, ако сме успяли в това тогава вероятно сме създали – извинявам се за дефиницията – съществуването на една постановка. Ние, които правехме това, а като казвам "ние"; имам пред вид и онзи, който е направил перката на самолета, и тези, които се трудиха по декора, мисля и за тези, които при скромните условия за осветление, за всички сътрудници на този

театър, че направихме една работа, доколкото можахме. Във връзка с това мисля, че все още за мен ще остане голяма тайна, която се състои в това: доколко Душан Ковачевич, доколко режисурата е помогнала и доколко е предложила на ансамбала на театъра "Иван Вазов" на базата на един една чуждестранна драматургия, доколко е дала възможност на ансамбъла автохтонно, на основа на традициите на театъра да реализира и да постигне художествени резултати.

За съжаление, мисля, че въобще е трудно да се говори по това, когато става дума за гост-режисьор. Аз не винаги бях в състояние да преценя до каква степен все още мога като режисьор, като човек от зрителната зала, като онзи някой си, който следи, да предложи и да даде възможност на актьорите да покажат всичко онова, което могат и което носят в себе си и което все още е останало неизразено и неосъществено. А имам впечатление, че едва от днес в контакт със собствената си публика човекът на изкуството – актьорът и актрисата от театър "Иван Вазов" – в контакт със своята публика са открили онова нещо, което не можеше да се открие по време на репетиционния период. За мен това е най-скъпоченното нещо, което можах да почувствувам в тези две репетиции.

Ще завърша с това, че вече отдавна живея с увереността независимо от това дали играем Шекспир или Душан Ковачевич, когато ги изведем извън формата от Англия или Белград, в този момент трябва да настъпи един творчески акт, който се нарича отчуждаване от автора. Това отчуждаване естествено не означава изневеряване на автора, а означава проникване в корените на една култура, която не винаги е същата с културата, където е създадено едно драматично произведение и естествено с вре-

мето, в което живеем, та произведението да стане наше. Ако сме успяли "Сборен пункт" наред с всичко това, което идва от автора, който не е от България, ако сме успяли в нашата постановка, независимо от това дали участва Бранко Плеша или Весна Радович, ако сме успяли да направим постановка, която може и е постановка на театър "Иван Вазов", ако тя е на определено и високо равнище и стига до зрителната зала, ако това сме успяли да направим, това е един успех.

За мен би било неуспех, ако сме направили постановка, която не кореспондира с българската зрителна зала. В сътрудничество с колегите и техническия ансамбъл, мисля, че през цялото време имахме това пред вид. Животът на постановката ще покаже доколко сме успяли не само да отчуждим постановката, а да отчуждим автора и същевременно го направим присъстващ в България, в София и в българската култура.

Записах направените забележки и онова, което е възможно и необходимо и ако има време – остава ни утрешната репетиция – ще го поправим. При срещата ми с актьорите и техническия персонал ще предам тези бележки.

Благодаря на всички за хубавите думи. Доволен съм, че работата е доведена до една завършеност и от днес ще се чувствавам и аз съпричастен в тази постановка, за което благодаря първо на ръководството на театъра, благодаря и на ансамбъла на театъра. Благодаря и за онова, което предстои на театъра "Иван Вазов" и Югославския драматичен театър. Това е всичко, което мога да кажа сега.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Другари,

Благодаря на членовете на Художествения съвет, които се изказаха за постановката "Сборен пункт". Режисьорът каза своето мнение и ще направи необходимото в следващите представления.

Изразеното мнение от членовете на Художествения съвет е единодушно, че имаме среща с едно много хубаво представление на наша сцена, което е резултат на драматургията и режисурата на Бранко Плеша.

В процеса на работата имаме доста трудности, главно от технически характер. Дори има нещо смешно, че когато четох първия вариант на превода, в персонажа имаше съседка и веднага написах едно действащо лице на жена-съседка. След това не я срещнах и разбрах, че това е съседката Лепосава. Бранко Плеша беше великодушен да приеме, че има още една жена и по този начин осигурихме още една женска роля.

Гледайки сценичното оформление склонен съм да мисля, че работата не е била толкова сложна. Това са работи на нашата техническа служба, за което искам да се извиня на Бранко Плеша, тъй като той беше точен в своята работа.

Ние имаме среща с една много интересна драматургия, с една много талантива драматургия. Тя от рода на разказите на Чехов, които като ги четем ни се виждат много прости и че всеки може да ги напише, но се оказва, че никой освен Чехов не може да ги напише. Не съм склонен да търся разковничето в освободено мислене и часовници, Канушев спомена за "Дядо Матейко" на Един Пелин. Авторът не само има находка, но той по

един [REDACTED] талантлив начин я е реализирал. Затова ни се струва, че всичко е много просто, но то е и трудно постижимо.

Лично съм доволен, че с Бранко Плеша се спряхме на това произведение – предложението е негово и съм доволен, защото ако беше осъществено първоначалното предложение нямаше да има такъв успех. Репертоарно правилно е подхотдено към произведението на този автор.

На второ място е работата на режисьора, която показва забележително качество да разкрие всички възможности, които притежават нашите актьори. Известно е, че Народният театър "Иван Вазов" има великолепни актьори и не е Бранко Плеша първият, който открива качествата им, но му прави чест, че той, който е външен човек и не познава нашата труппа, успя с голяма сила и точност да ^{реализира} [REDACTED] тези качества, [REDACTED]

Доволен съм от представлението. С течение на времето то ще улегне, то е с много хумор, с много блясък, с много красота – нещо, което е извънредно необходимо на публиката ни. В репертоара ни трябва да има разнообразни неща и лично съм много доволен, че общите усилия на Югославския драматичен театър и Народния театър "Иван Вазов" се увенчават с един такъв голям успех. Това не е само въпрос на сътрудничеството между двата театъра, което има далечни корени и в резултат от усилията на много наши актьори от различни поколения. Можем да кажем че по достоен начин защитаваме тяхното дело и го продължаваме. Това е добър принос и в развитието на културното сътрудничество между нашите две страни, между нашите братски народи и трябва да продължим усилията този принос да бъде все така та-

лантлив и на високо равнище.

Пожелавам "На добър час" на режисьора и на всички участници в постановката!

БРАНКО ПЛЕША:

Искам да кажа, че нямам нито политически ангажимент, нито функция, когато говорих. Ванча Дойчева беше с нашия посланик преди месец, който ме извика. Допреди няколко дни не бях се обадил, но смятах се задължен да му кажа, че премиерата ще бъде на 27 януари. Казвам, го за да се установи един факт тъй като в зависимост от датата на премиерата посланикът планираше времето си, но ние няколко пъти отлагахме премиерата и когато преди три дни му казах за премиерата, той ми отговори, че ще пътува и не знае кога ще се върне. Останалите хора от посолството ще дойдат, а той ще го гледа, когато се завърне в България. С това искам да обясня неговото отсъствие на премиерата, но той може да гледа постановката когато си поиска.

Още веднъж благодаря за хубавите думи за постановката и ще се постарая да отразим направените забележки и да я поддържаме на високо професионално ниво!

ЗАКРИВАНЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Поради изчерпване на дневния ред закривам закривам заседанието на Художествения съвет!

/Край 12.00 часа/

ДИРЕКТОР:

/Д. Фучеджиев/

Стенограф:

/Р. Райчев - 44 40 89/